

клієнтам до світових мереж розрахунків і ринків капіталу, то для малих українських банків та їх клієнтів – цей доступ суттєво ускладнений, майже неможливий. Цей доступ є навіть складним для українських великих банків з державним капіталом.

Комплаєнс є далеко не другорядною проблемою для фінансових установ, він став центральним і дорогим питанням, яке ретельно контролюється як наглядовою радою, так і правлінням [1]. Зараз рідко можна знайти річний звіт, який не містить широких посилань на питання, пов'язані з комплаєнсом.

Література

1. Закон України від 18.06.2024 № 3813-IX "Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо особливостей податкового адміністрування під час воєнного стану для платників податків з високим рівнем добровільного дотримання податкового законодавства".

УДК 336.14:351.72

Кіржнер Д. Д., здобувач PhD,

Міністерство фінансів України, м.Київ, Україна

КОНТРОЛЬ ЦІЛЬОВОГО ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВОЇ ПІДТРИМКИ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

На сучасному етапі, коли Україна перебуває у стані глобальних викликів і водночас відновлення, контроль за цільовим використанням фінансової підтримки є стратегічно важливим. Наявні механізми контролю не забезпечують належної інтеграції екологічних критеріїв, що призводить до ризиків неефективного використання наявних фінансових ресурсів.

Метою дослідження є обґрунтування підходів до вдосконалення контролю цільового використання фінансової підтримки з урахуванням екологічних критеріїв у контексті сталого відновлення України. Реалізація зазначеної мети передбачає аналіз ролі підприємств як основних отримувачів фінансової підтримки у процесах відновлення економіки.

Підприємства, які зазнали руйнувань або потребують модернізації, є не лише економічними, а й екологічними точками впливу на розвиток держави. У процесі відбудови важливо не лише відновлювати виробничі потужності, а й забезпечувати їх технологічну модернізацію відповідно до принципів сталого

розвитку та довгострокових екологічних вимог. У цьому контексті доцільно враховувати міжнародний досвід післякризового та післявоєнного відновлення, який свідчить, що активна фаза модернізації економіки зазвичай посилюється після завершення бойових дій. Водночас в Україні ці процеси розпочинаються вже в умовах триваючих викликів, коли значна частина ресурсів спрямовується на забезпечення обороноздатності. Це актуалізує питання підвищення ефективності використання фінансової підтримки, зокрема через удосконалення механізмів контролю. Контроль за цільовим використанням фінансової підтримки має фінансову та екологічну складові. У фінансовому вимірі - це запобігання нецільовому використанню коштів, дублюванню видатків та забезпечення їхньої прозорості. В екологічному - гарантія того, що інвестиції спрямовуються у технології, які мінімізують негативний вплив на довкілля. Практична реалізація такого підходу потребує впровадження відповідних інструментів. На думку автора особливого значення набуває створення державного реєстру технологій та обладнання як інструменту уніфікації відбору проєктів. Це дозволить підвищити прозорість інвестиційних рішень, узгодити їх з європейськими стандартами та мінімізувати неефективні витрати. Також важливим напрямом є розроблення стратегічного плану екологічного відновлення з урахуванням регіональної специфіки. Це створює передумови для переходу до кластерного підходу та забезпечує комплексний розвиток територій.

Міжнародні фінансові організації, зокрема Світовий банк, Європейський банк реконструкції та розвитку та Європейський інвестиційний банк, у своїх екологічно-соціальних політиках і стандартах (ESF, ESP 2024, E&S Standards) розглядають цільове використання коштів не лише як елемент фінансового управління, а і як передумову забезпечення довгострокової стійкості. Їхні підходи передбачають багаторівневу систему контролю, що включає оцінку впливів (ESIA), розроблення планів управління (ESMP), моніторинг і звітність (E&S Reports), а також механізми громадського зворотного зв'язку (GRM). Зазначені інструменти фактично визначають умови міжнародного фінансування, за яких екологічні та соціальні критерії враховуються під час прийняття інвестиційних рішень.

В українському контексті імплементація таких підходів можлива через інтеграцію екологічних критеріїв до системи Public Internal Financial Control / Public Internal Control (PIFC/PIC), яка є ключовим елементом євроінтеграційного курсу. Це дозволяє трансформувати державний фінансовий контроль з інструменту перевірки цільового використання коштів у механізм забезпечення екологічно орієнтованого розвитку. В умовах високої вартості фінансових ресурсів інвестування має бути стратегічним, а не тактичним, а залучені кошти -

спрямовуватися у технологічно-екологічну модернізацію виробництв відповідно до стандартів ЄС. З урахуванням викладеного вище автором запропоновано підхід до інтеграції екологічних критеріїв у систему державного фінансового контролю, що базується на поєднанні стандартів міжнародних фінансових організацій та цифрових механізмів моніторингу, табл. 1.

Таблиця 1

Напрями контролю, їх суть та очікуваний результат від впровадження

Напрямок	Суть пропозиції	Очікуваний результат
Реєстр технологій та обладнання	Створення загальнодержавної бази сталих технологічних рішень.	Прозорість вибору проектів, уніфікація критеріїв фінансування.
Стратегічний план екологічного відновлення	Розроблення дорожньої карти з урахуванням регіональної специфіки.	Узгодження інвестиційних рішень на рівні областей.
Кластерний підхід	Формування міжгалузевих кластерів сталого розвитку.	Комплексне відновлення територій і підвищення економічної синергії.
Євроінтеграційна гармонізація	Інтеграція стандартів PIFC/PIC та DNSH у національні механізми контролю.	Відповідність фінансування європейським екологічним вимогам.
Інформаційна прозорість	Використання цифрових інструментів моніторингу (Open Data, GRM).	Підвищення довіри громадськості та міжнародних партнерів.

Джерело: розробка автора з урахуванням [1-5]

Україна перебуває у безпрецедентних умовах, коли процеси відновлення відбуваються паралельно з триваючим воєнним станом, що підвищує значення кожної фінансової інвестиції як економічного та стратегічного ресурсу. У цих умовах контроль цільового використання фінансової підтримки виступає не лише інструментом протидії корупційним ризикам, а й важливим елементом формування екологічно орієнтованої економіки. Запропоновані інструменти, зокрема реєстр технологій, кластерний підхід та інтеграція стандартів міжнародних фінансових організацій, створюють передумови для підвищення ефективності використання фінансових ресурсів і забезпечення сталого розвитку України.

Література

1. The World Bank. Environmental and Social Framework (ESF). Washington: World Bank, 2017–2024. URL: <https://www.worldbank.org/en/projects-operations/environmental-and-social-framework>
2. European Bank for Reconstruction and Development. Environmental and Social Policy (ESP 2024). London: EBRD, 2024. URL: <https://www.ebrd.com/home/news-and-events/publications/institutional-documents/environmental-and-social-policy-2024.html>
3. European Investment Bank. Environmental and Social Standards. Luxembourg: EIB, 2022. URL: <https://www.eib.org/en/publications/eib-environmental-and-social-standards>
4. European Commission. Public Internal Control (PIC). Brussels: European Commission, 2018–2025. URL: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/eu-budget/protection-eu-budget/public-internal-control_en

5. Regulation (EU) 2020/852 of the European Parliament and of the Council. EU Taxonomy for Sustainable Activities. Brussels: Official Journal of the European Union, 2020. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2020/852/oj/eng>

УДК 336.2:347.73

Опанасенко А. В., здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, ДННУ «Академія фінансового управління», м. Київ, Україна

ПОДАТКОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ЯК ФІНАНСОВИЙ ІНСТРУМЕНТ СТАЛОГО РОЗВИТКУ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ МІЖНАРОДНИХ МОДЕЛЕЙ

Здатність підприємства управляти фіскальними зобов'язаннями визначає його фінансову стійкість та конкурентоспроможність – особливо в умовах воєнного стану й повоєнного відновлення. Раціональна організація податкового менеджменту (далі – ПМ) скорочує надлишкове навантаження та вивільняє кошти для інвестицій, перетворюючись на дієвий фінансовий інструмент сталого функціонування підприємства. Мета тез – систематизувати концептуальний апарат корпоративного ПМ та проаналізувати міжнародні моделі його організації з урахуванням висновків для вітчизняної практики.

ПМ визначається як підсистема фінансового менеджменту підприємства – система управління податковими зобов'язаннями та ризиками з метою забезпечення балансу між господарською діяльністю та оподаткуванням у межах чинного законодавства [1; 2; 3]. Структурно він охоплює п'ять функцій: облікову, аналітичну, контролюючу, регулюючу та планувальну. Саме планувальна функція відіграє інтегруючу роль, пов'язуючи решту функцій у систему управлінських рішень.

Порівняльний аналіз міжнародного досвіду дозволяє виокремити чотири наукові традиції ПМ. Англо-американська розглядає його як систему максимізації вартості бізнесу після оподаткування через планування, забезпечення відповідності (комплаєнс), звітність та управління ризиками [4]. Інструментами оцінки слугують ефективна податкова ставка, різниця між бухгалтерським і податковим прибутком та показники невизначених податкових позицій. Інституційною рамкою є система внутрішнього податкового контролю (англ. Tax Control Framework – TCF) та формалізований діалог із податковими